

z p r a v o d a j

XVI. ročník

10
2005

- 2 Editorial
Jazykové kurzy v televizi.
- 3 Odborné vzdělávání ve světě
Působení UNESCO a Světové banky v odborném vzdělávání v Asii, Africe i v Evropě. Historie a budoucnost odborného a profesního vzdělávání a přípravy z celosvětového hlediska.
- 5 Terminologie (odborného) vzdělávání
Problémy s překladem a co s nimi.
- 6 Vzdělávání v Makedonii
Schéma vzdělávacího systému, základní, střední a vysoké školy. Priority dalšího rozvoje.
- 8 Pique-nique
Televizní kurz francouzštiny z dílny švédského vzdělávacího rádia – UR. Stručná informace o činnosti této neziskové organizace.
- 9 Reforma vysokých škol ve Švédsku
Návrh zákona o vysokoškolském vzdělávání s názvem Nový svět – nová vysoká škola.
- 10 Prostupnost mezi odborným a vysokoškolským vzděláváním v Německu
Možnosti přístupu na vysokou školu se zkušenostmi z praxe, výkonnostní body a duální systém na vysokých školách.
- 12 Budoucí perspektivy profesní přípravy
Reakce na klesající počet učňů v duálním systému.
- 13 Budoucnost duálního systému v Německu
Co zjistil „Expertní monitor Odborné vzdělávání“.
- 14 Co nového v časopisech
Céreq Bref, 2005, č. 216, 217, 218, 219, 220, 221.
- 15 Nové knihy v knihovně
CEDEFOP, UNESCO, Academia, Dokořán, Paseka, Petrov, NÚOV...
- 16 Znovuobjevené knihy
A.Stuart Mason: Člověk a hormony. Bernard Bolzano: Vědosloví.
- 16 Zajímavé internetové adresy
Dictionary.com; Vejška.cz; Kam po maturitě.

Příloha VI/2005:

Model učení v pracovním životě

Editorial

Říjnové číslo Zpravodaje je doplněno tematickou přílohou, která je tentokrát věnována učení na pracovišti. Z pěti článků vybraných z časopisu *The Journal of Workplace Learning* jsme pro přílohu zvolili práci Knuda Illerise, který působí na univerzitě v dánském Roskilde na katedře pedagogického výzkumu. Nejen proto, že ho známe jako spoluúčastníka projektu DUOQUAL, ale hlavně proto, že se problémem zabývá v obecnější rovině. Zbývající čtyři články, jsou v knihovně k dispozici v původním znění.

Učení na pracovišti je jednou z forem mimoškolního vzdělávání. Jednou z dalších rozšířených forem jsou televizní kurzy. Ty s nástupem počítačů neztratily svou přitažlivost, možná proto, že žák-divák si nepřipadá tak osamělý při vědomí, že ve stejnou dobu se vzdělávají i další diváci. Nejčastěji se vysílají jazykové kurzy. Ve srovnání s vyučováním ve třídě mají několik výhod: Vystupují v nich rodilí mluvčí, mají mnoho možností jak seznamovat s realitami, jsou zábavné. Učící se divák se nemusí bát, že bude vyvolán a přistižen při neznalosti, takže je uvolněnější a možná vnímavější. Televizní kurzy jsou kratší než normální vyučovací hodina, takže pozornost se snadno udrží. Výhodou i nevýhodou ve srovnání s kurzy na různých audiovizuálních nosičích je to, že se člověk musí dívat v určené době. Proč je to výhodou pochopí každý, komu se doma hromadí knihy, cédéčka a videokazety, které si přečte, poslechne a shlédne, až bude mít čas... Člověk může začít kurzy sledovat v době, kdy si potřebuje znalost příslušného jazyka trochu oprášit, například před cestou do zahraničí, před zkouškou nebo před nástupem do nového zaměstnání, nebo se připojit až v okamžiku, kdy kurz dospěje k jeho úrovni znalostí nebo prostě, když má čas a chuť. Nevýhoda (zejména u nás) je zřejmá – televizní žák je odkázán na úsudek těch, kteří v televizi sestavují program. Jazykové kurzy nemají vůbec žádnou propagaci a v současné době je ve většině televizních programů uveřejňovaných v novinách a časopisech vůbec nenajdete (čestnou výjimkou je televizní program v *Hospodářských novinách*). Takže se jen těžko dozvíte, že pokud si v neděli přivstanete, můžete se od pěti hodin dívat na kurzy němčiny (*Redaktion*), španělštiny (*Es Español*) a na kurz francouzštiny (*Pique-nique*), o kterém se píše v článku na straně 8. Další jazyky momentálně nejsou na programu.

První článek tohoto čísla jsme převzali z časopisu, který vydává UNESCO. Mluví se v něm o odborném vzdělávání ve světě a je v něm také stručná zmínka o situaci v České republice. Tuto pasáž jsme v překladu pro zajímavost ponechali a pro názornost jsme příslušný odstavec vystínovali šedou barvou.

V minulém editorialech jsme se na tomto místě zamýšleli nad některými problémy s překladem termínů z oblasti vzdělávání. Tentokrát jsme tomuto tématu věnovali celý článek, který se možná dočká i volného pokračování v některém z příštích čísel, zvláště pokud od vás dostaneme nějaké připomínky, náměty nebo dotazy.

Dva články tohoto čísla se věnují reformám ve vysokoškolském vzdělávání a kladou si otázky o jeho dostupnosti a prostupnosti a mezinárodní srovnatelnosti jeho výsledků. První popisuje záměry návrhu zákona o vysokoškolském vzdělávání, který byl předložen ve Švédsku, druhý se zabývá situací v Německu, především prostupností mezi odborným a vysokoškolským vzděláváním, ale také uplatněním duálního systému ve vysokoškolském vzdělávání. O budoucnosti proslulého duálního systému, která podle dotazovaných expertů vypadá slibně, pojednává další článek převzatý z německého odborného časopisu.

Podívejte se také na rubriky nové a znovuobjevené knihy – dlouhé podzimní večery jsou vhodné ke čtení.

AK

Odborné vzdělávání ve světě

Článek otištěný v časopise *Education Today*, který vydává UNESCO, se zabývá postavením odborného vzdělávání v dnešním světě. Odborné vzdělávání je nyní považováno za účinný prostředek pro snížení míry nezaměstnanosti mládeže.

Mnozí politici v různých částech světa stojí před problémem, co s mladými lidmi, kteří po opuštění vzdělávacího systému nemohou najít zaměstnání a nemají reálnou šanci pokračovat ve studiu na vysoké škole. Řešením by bylo poskytnout těmto mladým lidem ve středních školách v rámci odborného a profesního vzdělávání a přípravy (*Technical and Vocational Education and Training* – TVET) znalosti a dovednosti, které by mohli uplatnit na trhu práce. TVET je však stále v mnoha zemích považováno za vzdělávání druhé kategorie. Pro většinu rodičů a žáků zůstává odborné vzdělávání nouzovým řešením. Ředitelé škol a učitelé zase poukazují na to, že vytvoření kurikul, vzdělávání učitelů a vybavení tříd učebními pomůckami a prostředky je u odborného vzdělávání třikrát dražší ve srovnání se všeobecným vzděláváním. Pravda je, že TVET sice poskytuje přípravu k povolání, ale nezaručuje získání zaměstnání. I ty nejpropracovanější a nejdražší programy jsou odsouzeny k nezdaru, pokud trh práce není schopen absorbovat absolventy, ať už jsou jejich kvalifikace a očekávání jakákoliv.

Toto hledisko vedlo mnoho odborníků a politických činitelů k závěru, že nejlepší je nechat poskytování profesní přípravy na pracoviště, zvláště po radikální politické změně ve Světové bance (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj – *International Bank for Reconstruction and Development* – IBRD), která byla kdysi považována za nejhorlivějšího zastávce TVET. Úplně první půjčka Světové banky udělená na vzdělávání v roce 1963 byla určena pro TVET. Do začátku 80. let činily půjčky na TVET 40 % ze všech půjček udělených na vzdělávání v subsaharské Africe. V roce 1991 však Světová banka v důsledku politického dokumentu, jehož spoluautorem byl Arvil Van Adams, od těchto půjček ustoupila. Dokument doporučoval přesunout značné investice určené na vybavení dílen, vzdělávání instruktorů a vytváření kurikula do reformy politického procesu. Podle Adamse, který později rezignoval, nebylo záměrem dokumentu způsobit odklon od TVET.

Přes Adamsovo vysvětlení se TVET téměř vytratilo z programu mezinárodní pomoci. Banka začala silně investovat do základního vzdělávání na úkor TVET, které nyní dostává jen 8-9 % z celkových výdajů na vzdělávání. Mezinárodní strategie určené ke snižování

chudoby podle Mezinárodního úřadu práce (*International Labour Office* – ILO) zcela ignorují potřebu vytvářet kvalifikace. V důsledku toho se zvětšuje zaostávání nejméně vyvinutých zemí v této oblasti, zvláště subsaharské Afriky a jižní Asie. Znamená to, že statisíce žáků, kteří ukončí základní školu, nenajdou ani zaměstnání, ani možnost dalšího studia. Nová vize odborného vzdělávání, kterou propaguje UNESCO, se proto nyní zaměřuje na praktické nebo „životně“ důležité dovednosti, integrované do základní nebo sekundární úrovně podle prostředků, kterými daná země disponuje.

V bohatých i chudých zemích v současné době vzrůstá zájem o TVET. Země si uvědomují, že to umožňuje podílet se na výhodách globalizace. Dochází k významnému přesunu pracovních příležitostí ze Spojených států a Evropy do Indie a Číny, kde je dostatek kvalifikovaných pracovních sil, protože tyto země do TVET podstatně investují.

Podle UNESCO však TVET neznamená jen ekonomickou výhodu. Je součástí širší vize podpory udržitelného rozvoje. Od svého založení slouží UNESCO jako poradce pro vlády, které se snaží reformovat nebo vytvořit systém odborného vzdělávání. Dříve se toto úsilí orientovalo na nabídku. Rozvojové země se pokoušely převzít zahraniční modely vysokoškolského vzdělávání. To si vyžádalo velké investice a často to vedlo k nadbytku vysokoškolsky vzdělaných odborníků. Podobně produkovaly specializované odborné školy absolventy, jejichž kvalifikace neodpovídala potřebám trhu práce. Dnes je cílem učit žáky tak, aby se uměli přizpůsobit měnícím se pracovním podmínkám místo toho, aby očekávali, že zůstanou ve specifickém zaměstnání a kvalifikaci. Neustálé inovace jsou klíčovou součástí reformního procesu.

Dobrym příkladem toho, jak TVET může pomáhat ekonomickému rozvoji je Jižní Korea. Vláda zde přistoupila ke vzdělávání po jednotlivých krocích. Peníze do TVET nezačaly plynout dříve, dokud země nedosáhla téměř univerzálního základního vzdělávání. Hlavní investice se objevily začátkem 80. let právě v době, kdy nedostatek kvalifikovaných pracovních sil začal omezovat ekonomiku. Kvalifikované pracovníky potřebovala výroba orientovaná na export, stavebnictví a sektor služeb.

Zároveň začala korejské politické činitele znepokojovat rostoucí poptávka po vysokoškolském vzdělávání. Obávali se, že lidé budou „nadbytečné vzdělání“ a budou očekávat vedoucí místa v ekonomice, která však potřebuje nové zdroje pracovních sil na nižší úrovni. Vláda plánovala, že se rozšířením TVET uspokojí předpovídaná potřeba pracovních sil a zároveň se sníží tlak na vysoké školy, aby přijímaly více studentů.

Dnes je v TVET kolem 40 % žáků středních škol. Stále je však vnímáno jako druhořadé vzdělávání. Vláda se proto snaží otevřít cesty do vysokoškolského vzdělávání. Žáci v TVET nyní studují rozumné množství všeobecně vzdělávacích předmětů tak, aby se mohli ucházet o přijetí na univerzitu. V některých školách mají žáci všeobecného a odborného směru 75 % společného kurikula. Vláda také nyní směřuje veřejné i soukromé investice do nových postsekundárních odborných škol tak, aby odstranila mýtus o tom, že TVET je, pokud jde o vzdělávání, slepá ulička.

Nejdůležitějším úkolem je držet krok s vývojem techniky. To znamená mít úzké spojení se soukromým sektorem, které pomáhá udržovat kurikula ve stavu, který odpovídá realitě světa práce. Korea nyní experimentuje se svou vlastní verzí proslulého německého „duálního systému“. Rozhodla se pro program 2+1, kombinující dva roky studia ve třídě s jedním rokem učňovství.

Podobné reformy probíhají v Číně, kde odborné vzdělávání navštěvuje třetina všech žáků středních škol. Je však těžké najít paralely mezi těmito dvěma zeměmi. Zatímco v Koreji vedl k reformám nedostatek pracovních sil, Čína zápasí s nadbytkem pracovních sil, protože vytváření pracovních příležitostí zaostává za rostoucí ekonomikou. A zatímco Korea přizpůsobuje nový systém předpokládaným potřebám, Čína musí opravovat zastaralý stroj. Spojence našla v soukromém sektoru. Soukromé firmy poskytují finanční prostředky, materiál, učňovství a poradenství, protože jejich zástupci sedí ve školních poradních výborech. Tato partnerství jsou odrazem klíčového prvku čínské vize celoživotního učení: školy budou rozvíjet a rozšiřovat schopnosti žáků a pracoviště bude poskytovat profesní přípravu.

Ironické je, že zatímco Čína jako komunistická země je vábena soukromým sektorem, země postkomunistického bloku váhají s uvolněním státní kontroly nad systémy TVET.

V České republice má odborné vzdělávání prestiž. TVET navštěvuje přibližně 75 % žáků středních škol, zbylých 25 % chodí do čistě aka-

demických škol. Vláda se rozhodla neponechat systém napospas tržním silám, místo toho dala ředitelům škol a učitelům větší svobodu při aktualizaci kurikul a zavedla nové profesní oblasti jako protiklad specifických kvalifikací spojených s určitým povoláním. Všichni žáci střední škol, kteří složí maturitní zkoušku, se mohou ucházet o přijetí na vysokou školu.

Ruská federace také plánuje decentralizovat svůj systém TVET tím, že dovolí regionálním zpravám, aby zřizovaly své vlastní programy. To však není jednoduchý úkol. Většina škol může být podle expertů z ETF sotva nazývána vzdělávacími institucemi, mládež však alespoň nezůstává na ulici a žáci ve školách dostávají jednou denně teplé jídlo. Státní školy TVET jsou jednou z mála zbývajících sociálních institucí pro mladé lidi a chudé rodiny.

Dříve absolvovaly dvě třetiny ruských pracovníků základní profesní školu a 22 % populace mělo střední odborné vzdělání. Soukromý sektor je nyní v Ruské federaci příliš neuspořádaný na to, aby mohl navazovat partnerství se vzdělávacím systémem. Proto by měl do této generace ještě investovat stát.

Dělají to i chudší země, než je Ruská federace. Botswana, Ghana a Keňa nesly toto břímě poté, co byly v 90. letech zastaveny půjčky od Světové banky. Tyto země nevytvořily oddělený proud odborných škol – místo toho „zodbornily sekundární vzdělávání“. Kurikulum si ponechává svůj všeobecně vzdělávací charakter, 15 až 30 % kurzů se však zaměřuje na praktické předměty, např. na zemědělství, management a podnikatelství. Tím by se měla odstranit nerovnováha mezi čistě akademickým sekundárním vzděláváním a potřebami společnosti.

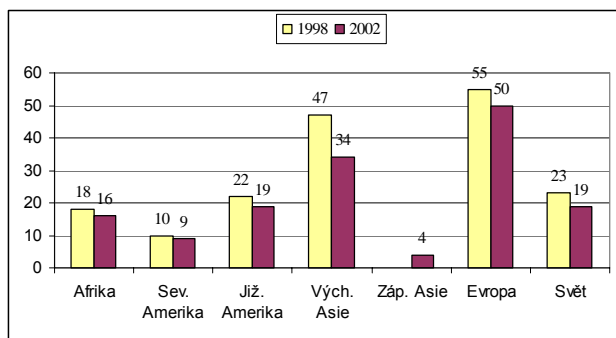
Zejména Botswana silně investuje do zavedení vyučovacích předmětů z oblasti zpracování informací a počítačových kvalifikací do středních škol. Zájem rodičů a žáků o toto vzdělávání je tak velký, že finanční zdroje na realizaci možná nebudou dostačující.

Odhaduje se, že 80 % pracovních příležitostí v chudších zemích vyžaduje nějakou formu profesní kvalifikace. Je proto naléhavě nutné spojit poptávku po zaměstnáních se skutečnými potřebami společnosti. Vlády si nemohou dovolit neinvestovat do kvalifikací budoucích generací.

Globální trendy v odborném a profesním vzdělávání

Celosvětově bylo v roce 2002 v odborném a profesním vzdělávání 50 miliónů žáků. Devět z deseti na vyšší sekundární úrovni, určené obvykle pro mládež ve věku 15 až 20 let.

Žáci v odborném a profesním vzdělávání, rok 1998 a 2002, v %

V celosvětovém průměru připadá na odborné vzdělávání na vyšším sekundárním stupni jeden žák z pěti. Tato míra se však v jednotlivých regionech značně liší, jak ukazuje graf. Od roku 1998 do roku 2002 vzrostl počet žáků středních škol o 15 %. Tento nárůst byl však způsoben převážně zvýšením počtu žáků ve všeobecném vzdělávání, a proto podíl žáků v odborném vzdělávání poklesl v průměru o 4 %, z 23 na 19 %.

Pramen: *Vocational education: the come-back? Education Today*, 2005, č. 13, s. 4-7. <http://portal.unesco.org/education>

Terminologie (odborného) vzdělávání

Termíny používané v této oblasti vycházejí v jednotlivých zemích z historie a tradice vzdělávacích systémů. Ani v mezinárodních organizacích není terminologie jednotná. Záleží na tom, který jazyk byl při zakládání organizace dominantní. Například v předcházejícím článku se pro odborné vzdělávání používá sousloví odborné a profesní vzdělávání a příprava. Pochází z francouzského označení *l'enseignement et la formation techniques et professionnels* (technique v tomto případě neznamená technický, ale odborný). Toto pojetí je nám bližší, protože výraz odborné vzdělávání nebo školství vychází z české tradice, zatímco termín profesní příprava se začal používat relativně nedávno pod vlivem dokumentů a publikací z Evropské unie. V EU se pro oblast odborného vzdělávání ustálilo sousloví odborné vzdělávání a příprava, anglicky *vocational education and training* (VET), francouzsky *formation et enseignement professionnels* (FEP), německy *Berufsbildung* (zkratka se nepoužívá).

Některé termíny představují pro překladatele i čtenáře oříšek podobný okřídlenému „kolik višni, tolik třešní“. Ze sousloví *odborné vzdělávání a příprava* je to *příprava* (*training, formation, Ausbildung*), která působí potíže, stojí-li samostatně. Slovo samo o sobě totiž nemusí znamenat činnost spojenou s osvojováním znalostí a dovedností. Proto je třeba ho vymezit adjektivem – obvykle *profesní*, které však v celém sousloví není nutné. Další problémy nastanou při překladu slov odvozených od anglického termínu *training*, jako je *trainer* (ten, který připravuje) nebo *trainee* (ten, který je připravován).

Podobně „nepřeložitelný“ je výraz *learner* (*apprentant, aprentante; Lerner*), pokud se neuchýlíme ke slovu *učící se*, které je kvůli zvrtné části trochu krkolomné. Tady by bylo možná lepší používat termín *žák* v přeneseném smyslu tak, jako v titulu knihy „Rok 2000. Budeme celý život žáky?“ (Jan Průcha, Eliška Walterová, 1984). V souvislosti s *celoživotním vzděláváním* (doslovný překlad okřídleného *lifelong learning* jako celoživotní *učení* je podle našeho názoru méně vhodný) můžeme zmínit také jednu výhodu češtiny.

Vzdělávání (činnost) či *vzdělání* (výsledek) poskytuje více možností při překladu anglického slova *education* či francouzského *éducation*. Navíc máme možnost přeložit je v případě potřeby jako *výchova* (Němci jako *Erziehung*), dobrým příkladem byl například Evropský rok *výchovy* sportem (*European Year of Education through Sport*).

Jindy je třeba se smířit s tím, že pro dva výrazy užívané v angličtině, francouzštině a němčině máme k dispozici jen jeden ekvivalent. Tak je tomu například u slov *guidance and counselling* (*orientation et conseil; Beratung und Orientierung*), kdy musíme vystačit se slovem *poradenství*. Zato adjektiv se nabízí více, v oblasti odborného vzdělávání například *profesní poradenství, kariérní* či *kariérové poradenství*.

„Mezinárodní“ slovo *kvalifikace* se používá ve dvou významech. V prvním významu je to úřední doklad – osvědčení o absolvování vzdělávání či profesní přípravy, ve druhém jsou to předpoklady pro přijetí do zaměstnání nebo pro kariérní postup. V souvislosti s návrhem *Evropského rámce kvalifikací* (*European Qualifications Framework, Europäischer Qualifikation-*

srabmen) dali Francouzi v názvu jasně najevo, že se jedná o kvalifikace v prvním významu: *Cadre Européen des Certifications Professionnelles* (CECP).

Mluvíme-li o *kvalifikaci*, můžeme se zmínit ještě o *rekvalifikaci*. Tento termín se ve smyslu *přeshkolování* (třeba na jinou práci) v ostatních zde uváděných jazycích nepoužívá. Angličtina má *retraining*, francouzština *reconversion* či *conversion*, němčina *Umschulung*. S anglickým slovem *requalification* se však setkat můžeme. Tímto slovem se označuje pravidelné přezkušování odborných pracovníků, které se provádí většinou u regulovaných povolání. Těmto povoláním se dříve říkalo *reglementovaná* povolání, tento výraz byl převzat buď z francouzštiny (*profession réglementée*) nebo z němčiny (*reglementierter Beruf*). Nyní však ve světě vládne angličtina, v níž *profession* je *regulated*.

Před nedávnem byla v editorialech Zpravodaje úvaha o potížích s překladem anglického termínu *part-time*

ve vztahu ke vzdělávání (francouzsky *temps partiel*; německy *Teilzeit* - jako první část složeniny). Většinou je používán jako protiklad termínu *full-time*, který lze přeložit jako celodenní. *Part-time* pak bylo většinou překládáno jako *večerní*, to je však příliš určující a tím v mnoha případech zavádějící. Nyní jsme dospěli k názoru, že nejlepším řešením bude výraz *necelodenní*, který je dostatečně neurčitý a přitom vystihuje situaci. Ostatně termín *part-time* také nespécifikuje, o jak velkou „část času“ jde.

Použitá literatura:

Tissot, Philippe: *Terminology of vocational training policy. A multilingual glossary for an enlarged Europe. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2004. 196 s. CEDEFOP. ISBN 92-896-0272-4 Sg. 25 426*
 Průcha, Jan: *Česko-anglický pedagogický slovník. 1. vyd. Praha, ARSCI 2005. 138 s. ISBN 80-86078-50-2 Sg. 25667*

Vzdělávání v Makedonii

Makedonie vyhlásila nezávislost v roce 1991. Jejím mezinárodnímu uznání bránilo Řecko až do roku 1995. Makedonie byla jednou z nejméně hospodářsky rozvinutých zemí bývalé Jugoslávie. Mezi rokem 1999 a 2000 však hrubý domácí produkt vzrostl o 4,6 %. Míra nezaměstnanosti v roce 2004 byla 37,7 %. Rozloha Makedonie je 25 333 km², v zemi žijí 2 milióny obyvatel. Hlavní město je Skopje, úředním jazykem je makedonština, dále se používá albánština, turečtina, srbochorvátština. Mezinárodní kód země je MK.

2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
předškolní výchova					ZŠ – první cyklus				ZŠ – druhý cyklus				všeobec. vzděl. škola				fakultet*							
													střední odborná š.		fakultet, visoka škola,									
													odborná škola		politehnicki koledž*									
													OŠ		tehnicki f.									
povinná školní docházka																								

*Podrobnější informace o systému vysokoškolského vzdělávání viz Prameny: EURYDICE.

Výdaje na školství činili v roce 1999 čtyři procenta HDP (4,4 % v roce 1996). Finanční prostředky přiděluje ministerstvo vzdělávání a vědy přímo školám.

Současný systém vzdělávání a výchovy je založen na ústavě z roku 1991 a na jednotlivých zákonech o předškolním, základním, středním a vysokoškolském vzdělávání. Základní vzdělávání je podle 44. článku ústavy povinné a bezplatné. Soukromé vzdělávací instituce mohou být zakládány na všech stupních s výjimkou základního vzdělávání. Předškolní vzdělávání je řízeno dvěma ministerstvy: Ministerstvem vzdělávání a vědy a Ministerstvem práce a sociální politiky. Zvláštní pozornost je věnována dětem v posledním ročníku před nástupem do základní školy. Tato praxe bude pokračovat až do zavedení povinné 9leté školní docházky, kdy

se program pro 6leté děti stane součástí povinného základního vzdělávání.

Základní škola je osmiletá a je shodná s povinnou školní docházkou.

Základní vzdělávání se skládá ze dvou čtyřletých cyklů: v prvním cyklu učí jeden učitel všechny předměty, ve druhém se střídají učitelé jednotlivých předmětů.

Povinnou školní docházku absolvují žáci v základní škole nebo v hudební či baletní škole. Děti se zvláštními potřebami chodí do speciální školy.

Výkony žáků základních škol jsou hodnoceny známkami od 1 do 5. Uvažuje se o slovním hodnocení v prvním až třetím ročníku.

Na sekundární úrovni existují 2, 3 a 4leté programy odborného vzdělávání a přípravy (OVP), všeobecně

vzdělávací školy a specializované umělecké programy. V roce 2000 pokračovalo ve studiu na středních školách 80 % absolventů základních škol; z toho 66 % v OVP a 34 % ve všeobecně vzdělávacích školách. V současné době nabízejí střední odborné školy 110 oborů vzdělávání, které jsou rozděleny do 26 profesních skupin. Vzdělávací programy obsahují velký počet předmětů, které jsou nepraktické a často nevyhovují měnícím se potřebám trhu práce.

Střední školy (všeobecně vzdělávací, odborné, umělecké a školy pro žáky se speciálními potřebami) se řídí zákonem z roku 1995. Střední školy navštěvují žáci od 15 do 18 nebo 19 let. Neplatí se zde školné. Středoškolské vzdělávání může trvat 2, 3 nebo 4 roky. Žáci se hlásí do středních škol podle zájmu. V případě nadbytku uchazečů o studium se rozhoduje o přijetí podle známek ze základní školy. Žáci, kteří nejsou přijati v prvním kole, se znovu hlásí na školy, které mají volná místa.

Ve středoškolském vzdělávání odpovídají za hodnocení žáků učitelé. Učitelé středních škol známkují znalosti a další výsledky žáků v jednotlivých předmětech a v praktickém vyučování. Výsledky ústního zkoušení, písemných testů, cvičení, pokusů apod. jsou hodnoceny známkami od 1 do 5. Podle těchto známek je stanovena konečná známka za vyučovací předmět. Střední škola je ukončena složením závěrečné zkoušky. Žáci, kteří chtějí pokračovat ve studiu nebo získat dobré zaměstnání, skládají tuto zkoušku. Ti, kteří v průběhu čtyř let studia na střední škole vykazovali vynikající výsledky, jsou od skládání zkoušky osvobozeni. Žáci ve tříletých školách skládají závěrečnou zkoušku z praktické práce. Mohou pak jít do zaměstnání nebo pokračovat ve vzdělávání ve čtyřletém programu, obvykle v odpovídajícím zaměření.

Vyšší vzdělávání existuje pouze ve zdravotnických a zemědělských oborech. Studium trvá dva roky. Organizace studia a práva studentů jsou stejná jako na vysokých školách.

Přibližně 30 % absolventů středních škol pokračuje ve studiu na vysoké škole.

Vysokoškolské vzdělávání se řídí zákonem z roku 2000 (*Zakon za visokoto obrazovanie*). Studium je většinou čtyřleté, na některých vysokých školách šestileté (lékařství, stomatologie, elektrotechnika, architektura apod.). Na státních vysokých školách se neplatí školné.

Za národní politiku ve školství a vědě odpovídá Ministerstvo vzdělávání a vědy (*Министерството за образование и наука*). Jeho součástí je Úřad pro rozvoj vzdělávání, který je odpovědný za tvorbu kurikul a za vzdělávání učitelů, Státní školní inspekce a

Pedagogická služba, odpovídající za revizi kurikul, učebnic apod. Univerzity a vysoké školy mají ústavou zaručenou autonomii (46. článek). Řídicími orgány univerzit jsou: univerzitní senát, rektor a kancléř rektora.

V Makedonii v současné době fungují dvě vysoké školy. Pracuje se na zákonu, který by umožnil otevřít soukromou vysokou školu.

Priority nového vzdělávacího systému v Makedonii jsou:

- Racionalizace kurikul na všech úrovních;
- Ustavení větší samostatnosti vzdělávacích institucí a učitelů;
- Dosažení většího souladu mezi cíli, obsahem a metodami vzdělávání a rozvojem žáků;
- Definování reálných a dosažitelných cílů směřujících ke spojení praxe s teorií;
- Rozšíření možností mimoškolního vzdělávání a zrovnoprávnění žáků v celodenním a necelodenním vzdělávání;
- Posílení integrace vzdělávacích institucí s jinými segmenty společenského života.

Od roku 1998 je v Makedonii uskutečňován program PHARE Reforma středního odborného vzdělávání a přípravy. V programu je zahrnuto 20 pilotních škol, v nichž jsou v praxi zaváděna nová kurikula a programy v 10 oborech (zemědělství a veterinářství, strojírenství, elektrotechnika, stavebnictví a geodézie, doprava, catering a turismus, ekonomie a právo, obchod, zdravotnictví, grafika a textilnictví). Základem nového definování profesních a vzdělávacích profilů jsou předběžné analýzy trhu práce, projektovaný vývoj určitých vzdělávacích profilů a profesí, podobnost zaměstnání a povolání, všeobecná nomenklatura povolání, Mezinárodní standardní klasifikace povolání - ISCO 88, personální, materiální a specifické podmínky škol a zájmy žáků. Charakteristickým rysem těchto změn je důraz kladený nejen na všeobecné vzdělávání a odbornou teorii, ale také na praktickou přípravu v laboratořích, školních dílnách a ve výrobních linkách v podnicích.

Prameny:

Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05. National Trends in the Bologna Process. Brussels, Eurymdice 2005. 234 s. ISBN 92-894-9256-2 Sg. 25666

<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/mk.html>

<http://www.etf.eu.int/>

<http://www.ibe.unesco.org/>

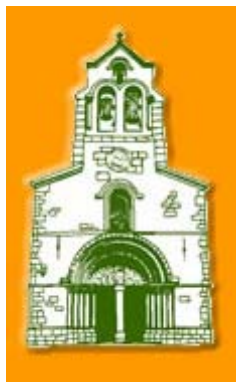
<http://www.mon.gov.mk/>

Pique-nique

Švédsko je proslulé tradicí mimoškolního vzdělávání. V současné době jsou Švédové různými způsoby povzbuzováni k tomu, aby se učili více cizích jazyků, nejen angličtinu, kterou se většina z nich běžně domluví. Znalost dalšího cizího jazyka je například výhodou při přijímání na vysokou školu (viz článek o reformě vysokoškolského vzdělávání v tomto čísle). Švédské *Utbildningsradio* (viz níže) vytvořilo rozhlasový a televizní kurz francouzštiny nazvaný *Pique-nique*, jehož televizní verzi koupila i Česká televize (viz editorial).

Kurz francouzštiny

Kurz se skládá ze tří sérií lekcí. Každá lekce má tři části: fejeton (*feuilleton*), lekcí (*leçon*) a reportáž (*reportage*). Fejeton je jednoduchý příběh ze života postav, které se objevují v celé sérii. V lekcích se podrobněji probírají gramatická pravidla a konverzační obraty použité ve fejetonu. Reportáž seznamuje s historií a současností daného regionu, s jeho hospodářstvím, zemědělstvím a se současnými problémy ve společnosti. K lekcím jsou vydávány také učebnice.

První série deseti lekcí je zasazena do Provence, přesněji do starobylého jihofrancouzského městečka Puyricard, které je nyní součástí města Aix-en-Provence. Zavede diváky na místní trhy, na prohlídku přístavního města Marseille, ukáže, jak se v Provinci pěstuje víno, hraje *pétanque* a jiné zajímavosti.

Druhá série se skládá z dvanácti lekcí a odehrává se v Bretani, ponejvíc v přístavním městě Saint Malo, ale i jinde v tomto regionu. Prostřednictvím reportáží se divák seznámí se starými bretaňskými kroji a zvyky, s prací rybářů a rozmanitostí jejich úlovků, s pěstováním škeblí na kůlech zasazených na mělčině, s chovem ovcí, ale také se současnými problémy Francie, například s nezaměstnaností a nákladným zdravotnictvím (Francouzi jsou údajně ve spotřebě léků na jednom z prvních míst ve světě).

Třetí série deseti lekcí zavede diváky do vnitrozemí, do burgundského města Dijonu. Reportáž z první lekce seznamuje diváky s historií Burgundska, které kdysi zaujímalo mnohem větší území než je tomu dnes. Velký prostor je věnován pěstování vína a všemu, co s tím souvisí. Divák se například dozví, že dnešní mládež dává před vínem přednost koka kole, a že v Burgundsku se nepěstují stolní vína, která by neobstála

v konkurenci s levnými víny z jihu Francie. Jiné reportáže jsou věnovány kulturním střediskům, sociální péči, práci vědců apod. S tím, jak roste slovní zásoba televizních žáků, jsou příběhy rodiny Bouchardových z Dijonu pestřejší, zábavnější a začínají se podobat malým mýdlovým operám (*mini-såpa*, podle popisku v programu švédské televize).

Co to je Utbildningsradio?

Švédské *Utbildningsradio* (vzdělávací rádio – UR) je odedávna největším aktérem v rozvíjejícím se švédském vzdělávání. UR je nezisková organizace, která spolu se *Sveriges Television* (švédskou televizí – SVT) a *Sveriges Radio* (švédským rádiem – SR) poskytuje službu veřejnosti, to znamená celému švédskému národu.

UR má jedinečné postavení díky svému multimediálnímu působení (televize, rozhlas, web, knihy a jiné publikace či nosiče). UR zaujímá přední místo i ve vývoji techniky a médií.

Během roku 2004 odvysílalo UR 619 hodin na dvou programech SVT a 578 hodin na čtyřech stanicích SR.

V září 2004 zahájilo UR spolu s SVT vysílání nového digitálního kanálu - *Kunskapskanalen*. Na tomto kanálu odvysílalo UR do konce roku 2004 celkem 203 hodin.

Snahou UR je stát se nejrozšířenější vzdělávací společností v televizi, na webu a v rozhlase. Razí heslo: „Neučíme se pro školu, ale pro život“. Chce Švédům všeho věku (mladým i starým) učení usnadňovat a zároveň povzbuzovat jejich chuť učit se.

Nabízené produkty by proto měly být snadno dostupné, jednoduché, inspirující a stimulující. (*Ze švédštiny přeložila Alena Wudy*).

Pramen: <http://www.ur.se>

Reforma vysokých škol ve Švédsku

V polovině července 2005 zveřejnila švédská vláda návrh zákona nazvaný Nový svět – nová vysoká škola (*Ny värld - ny högskola*), který předložilo Ministerstvo školství a kultury (*Utbildnings- och kulturdepartementet*). Změny, které tento zákon přináší, mají učinit vysokoškolské vzdělávání mezinárodnější a přitažlivější. Nová struktura diplomů má usnadnit mezinárodní srovnávání a tím i uplatnění absolventů jak ve Švédsku, tak v zahraničí. Spravedlivější, jasnější a jednodušší pravidla přijímání otevřou vzdělávací možnosti většímu počtu lidí.

Strategie internacionalizace

Cíle stanovené v této strategii jsou rozsáhlé a dlouhodobé. Strategie vysokým školám ukládá, aby zvyšovaly kvalitu vzdělávání aktivní činností na mezinárodním poli a podporovaly porozumění v oblasti mezinárodních vztahů.

Nové struktura vzdělávací programů a zkoušek

Změny vyplývají především z účasti Švédska v Boloňském procesu.

Vysokoškolské vzdělávání bude rozděleno do tří úrovní: základní (*grundnivå*), pokročilé (*avancerad nivå*) a výzkumné (*forskarnivå*). Vzdělávání na vyšší úrovni bude navazovat na vzdělání absolvované na nižší úrovni. Zákon o vysokoškolském vzdělávání by měl obsahovat popis všech tří úrovní. Vzdělávací programy budou zařazeny buď na základní, nebo na pokročilou úroveň. Pro všechny zkoušky, jejichž úspěšné složení vede k udělení vysokoškolské hodnosti, budou připraveny nové popisy požadovaných výsledků vzdělávání. V uměleckých oborech by měla být stanovena speciální kategorie hodností.

Měl by být zaveden nový vysokoškolský kreditní systém, který bude kompatibilní s ECTS. To bude znamenat, že jeden školní rok bude ekvivalentem 60 vysokoškolských kreditů. Vláda nenavrhuje žádné změny v pravidlech vysokoškolských zkoušek. Vysoké školy by měly i nadále samy rozhodovat o tom, jaký systém známkování si zvolí.

Současná hodnost magistr (*magisterexamen*) bude zachována. Měl by to být jednoletý stupeň na pokročilé úrovni. Kromě toho by měla být zavedena nová všeobecná hodnost na této úrovni – master (*masterexamen*). Tento stupeň by měl zahrnovat ekvivalent dvou let celodenního studia, které by navazovalo na předcházející studium, jež je ekvivalentem alespoň tří let celodenního studia vedoucího k hodnosti udělené na základní úrovni. Možnost získání hodnosti master bude výhodná pro švédské studenty, kteří chtějí studovat nebo pracovat v zahraničí. Hodnost master by měla být úzce spojena se vzděláváním na postgraduální (výzkumné) úrovni.

Oprávnění udělovat hodnost master by měly dostat ty vysoké školy, které mají dovoleno provádět výzkum v jednom nebo více oborech. Ostatní vysoké školy si mohou podat žádost o povolení udělovat tento titul. Na základě žádosti bude hodnocena vědecká úroveň školy a podle výsledku hodnocení se rozhodne, zda škola povolení dostane.

Doktorát (*Doktorsexamen*) by měl být i nadále udělován po čtyřech letech celodenního studia, avšak studenti, kteří se vzdělávají v zařízeních provádějících výzkum, by měli dostat kredit za studium v programech směřujících k hodnosti master.

Širší přijímání

Vláda usiluje o dosažení větší rovnosti při přijímání do vysokoškolského vzdělávání. Předložila seznam opatření, která by měla vést k širšímu přijímání.

Vláda se domnívá, že přijímací řízení na vysokých školách potřebuje nový celonárodní podpůrný systém. Úřad švédské sítě univerzit (*Myndigheten för Sveriges nättuniversitet*) by měl dostat finanční prostředky na to, aby pomáhal rozšiřovat základnu pro přijímání nových studentů na jednotlivých vysokých školách. Úřad by měl také podporovat vývoj nových vyučovacích metod a práci vysokých škol na přípravě a realizaci reform, týkajících se struktury vzdělávacích programů a udělovaných hodností.

Vláda bude školám dávat zvláštní pokyny, kterými bude usilovat o zvýšení podílu studentů z dělnických rodin v delších vysokoškolských programech, kde je přijímání nejvíce nerovnoměrné. Vysoké školy by měly více spolupracovat s těmi středními školami (*gymnasieskolor*), z nichž zatím odchází na vysokou školu malý počet žáků. Měla by být podporována i spolupráce se školami, v nichž žáci plní povinnou školní docházku (*grundskolor*). Vláda dá za úkol Národní agentuře pro vysoké školy (*Högskoleverket*), aby sledovala a evaluovala práci vysokých škol na širším přijímání.

Změny v pravidlech přijímání na vysoké školy

V návrhu zákona jsou uvedeny změny týkající se předpisů o oprávnění ke studiu a postupů při výběru studentů tak, aby pravidla byla jednoduchá, spravedlivá a

konzistentní. Základní oprávnění představuje ekvivalent závěrečné zkoušky z gymnázia (*gymnasieexamen*), tzn. alespoň 2250 středoškolských kreditů, včetně známky za vypracovaný projekt (*gymnasiearbetet*). Navrhuje se, aby stejné požadavky na kredity platily i pro uchazeče přicházející ze vzdělávání dospělých pořádaného místními úřady. „Pravidlo 25:4“ (25 let věku a 4 roky praxe) zůstane zachováno.

Národní agentura pro vysoké školy stanoví požadavky oprávněnosti pro programy vedoucí k profesním hodnostem. U ostatních programů určených pro začínající studenty si o uplatňovaných požadavcích budou rozhodovat vysoké školy samy. Standardní požadavky na oprávněnost budou postupně opouštěny.

Vysoké školy budou moci rozhodovat o kritériích výběru, která použijí maximálně pro 20 procent míst v programech určených pro začínající studenty. Účelem toho je přiblížit se kvalifikacím a zkušenostem, které jsou pro daný program relevantnější než známky a národní test schopnosti studovat na vysoké škole

(*högskoleprovet*). Vláda také zaujímá pozitivní postoj k vytváření variant národního testu pro různé oblasti vzdělávání. Kredity za pracovní praxi se však budou omezovat jen na kategorii uchazečů vybraných na základě testu schopností. Nebudou povolovány žádné kvóty – to znamená, že nebudou rezervována žádná místa pro uchazeče z určitých skupin nebo z určitého sociálního či etnického prostředí.

Při přijímání ke studiu lékařství se v současné době mezi uchazeči s nejlepšími známkami ve všech předmětech vybírá losem. Nyní budou vysoké školy k tomuto účelu využívat národní test, své vlastní testy nebo pohovory.

Uchazeči, kteří na gymnáziu absolvovali pokročilé kurzy matematiky nebo moderního jazyka, jiného než angličtiny, by měli mít při přijímání na vysokou školu body k dobru.

Pramen:

<http://www.sweden.gov.se/sbl/dl/586/a/46425>

Prostupnost mezi odborným a vysokoškolským vzděláváním v Německu

Uskutečňování prostupnosti mezi odborným a vysokoškolským vzděláváním je v Německu zatím na počátku. Existují možnosti vstupu na vysokou školu pro pracovníky, kteří nemají formální oprávnění, mají však zkušenosti z praxe, a některé vysoké školy nabízejí možnost tzv. duálního studia.

Možnost „přístupu na vysokou školu pro profesně zkušené bez školního oprávnění k přístupu“ (*Hochschulzugang für Berufserfahrene ohne schulische Zugangsberechtigung*) existuje již od začátku 90. let. Jde o tzv. zkoušku nadaných, při níž se zkouší z látky probírané na gymnáziu. Otevírá se tak přístup na odborné vysoké školy (*Fachhochschulen*) nebo na akademické vysoké školy/univerzity (*wissenschaftlichen Hochschulen/ Universitäten*) na základě odborných kvalifikací a zkušeností a prognózy schopnosti absolvovat studium. Tento přístup na vysoké školy je v jednotlivých spolkových zemích upraven značně rozdílně. Jeho realizace na jednotlivých vysokých školách se také různí podle místních podmínek.

Integraci obou vzdělávacích oblastí lépe slouží nabídky duálního studia na vysokých školách (*dualen Studienangebote der Hochschulen*). Začaly vznikat v polovině 90. let a v současné době existuje více než 300 studijních oborů, hlavně na odborných vysokých sko-

lách. V duálních studijních oborech je studium a podniková profesní příprava, popř. podniková praxe organizačně a do určité míry i obsahově ve vzájemném vztahu. Převážná část nabídek duálního studia je však zaměřena na maturanty, kteří chtějí absolvovat vysokoškolské studium spojené s praxí. Pro profesně kvalifikované, kteří chtějí spojit zaměstnání se studiem, existuje jen asi 70 nabídek. Navíc musejí splnit výše uvedené podmínky přístupu na vysokou školu. Duální studijní obory na vysokých školách tak sice přispívají k získání vysokoškolské kvalifikace spojené s praxí, nijak zvlášť však nepodporují prostupnost.

Očekávaná nová kvalita pomocí výkonnostních bodů
Činitelé v oblasti politiky a výzkumu (odborného) vzdělávání hledají možnosti uznávání popř. započítávání existujících kvalifikací a kompetencí nezávisle na tom, kde byly získány. Mělo by se umožnit započítávání kvalifikací a kompetencí získaných praxí při využí-

vání nabídek pokračujícího (vysokoškolského) vzdělávání. Kvalifikace a kompetence by se shromažďovaly a přenášely prostřednictvím kvalitativního systému výkonnostních bodů (*qualitatives Leistungspunktsystem*). Vytvoření a zavedení bodového systému nad rámec vzdělávacích oblastí a národních hranic by bylo konkrétním krokem směrem k cíli, kterým je rovnocennost odborného a všeobecného vzdělání, a tím i prostupnost mezi vzdělávacími oblastmi. Systém výkonnostních bodů poprvé dovolí podchycovat kvalifikace a kompetence nabyté jak ve formálních, tak i v informálních (profesních) učebních a pracovních procesech, hodnotit je a započítávat při dalším zvyšování kvalifikace nezávisle na vzdělávací oblasti. Umožní také těm, kdo přerušili studium, pokračovat na základě předchozích výsledků, zvláště z vysokých škol, ve zvyšování kvalifikace v oblasti odborného vzdělávání a zakončit jej uznávaným absolutoriem.

Současný stav vytváření systému výkonnostních bodů

Na vytvoření a zavedení výkonnostních bodů na národní úrovni v oblasti vysokého školství a na rozhraní s dalším odborným vzděláváním se pracuje. V souvislosti se zavedením bakalářských a magisterských studijních programů přejímají vysoké školy od konce 90. let systém ECTS, který je zaměřený spíše kvantitativně. Nepodchycuje úroveň (*level*) studijních obsahů, a neinformuje o skutečně nabytých kvalifikacích a kompetencích (*learning outcomes*). Nyní existuje zhruba 1800 nabídek bakalářských a magisterských programů, ovšem s rozdílnými systémy výkonnostních bodů a vyměřovacími základy. Tomu nemohly jednoznačně evropské směrnice pro zavádění ECTS zabránit. V budoucnu bude muset hrát větší roli propracovanější systém ECTS s jednotlivými prvky (*learning outcomes, workloads, levels*) také na národní úrovni. Pro zavádění propracovanějšího systému ECTS v Německu mají být východiskem výsledky programu Komise Spolku a zemí pro plánování, vzdělávání a podporu výzkumu „Tvorba systému výkonnostních bodů na vysokých školách“ (10/2001 až 9/2004). Šest vysokoškolských svazů vytvořilo v rámci tohoto programu systémy výkonnostních bodů pro různé obory.

Výkonnostní body na rozhraní s odborným vzděláváním

Začátkem roku 2002 při zavádění nového systému dalšího vzdělávání v IT zesílily snahy o přijetí systému výkonnostních bodů na rozhraní mezi dalším odborným a vysokoškolským vzděláváním a také diskuse o srovnatelnosti profesních kvalifikací a kompetencí s těmi, které se získávají ve vysokoškolském vzdělávání. Tomu předcházelo rozhodnutí Komise ministrů kultu

z 10. listopadu 2000 o realizaci cílů Boloňského procesu v Německu, výzva vysokým školám, aby umožnily započítávání kvalifikace získané mimo vysokou školu pomocí výkonnostních bodů, a rozhodnutí Konference rektorů vysokých škol z 19. a 20. února 2001. Zde byl Boloňský proces uvítán a Konference rektorů vysokých škol se vyslovila pro koncepci studia, která by obsahovala také nabídky učení provázejícího život a profesi. Vědecká rada ve svých doporučeních k rozvoji odborných vysokých škol z 18. ledna 2002 navrhla, aby se fáze profesní praxe započítávaly a akreditovaly. Vrcholné organizace sociálních partnerů a Spolkové ministerstvo školství a výzkumu a Spolkové ministerstvo hospodářství a práce v prohlášení z 27. března 2002 konkretizovaly zavádění systémů výkonnostních bodů v dalším odborném vzdělávání na příkladu nařízení o dalším vzdělávání v IT.

Příklad dalšího vzdělávání v IT

Spolkový ústav odborného vzdělávání (BIBB) se zabýval rozvojem a používáním nástrojů pro udělování kvalitativních výkonnostních bodů na příkladu dalšího vzdělávání v IT a předložil první návrhy k započítávání profesně získaných kvalifikací a kompetencí, a tím k prostupnosti do oblasti vysokého školství. (*Podrobnější informace viz: Informační technologie v Německu. Zpravodaj, 2005, č. 9, s. 8-10.*)

Nástroje pro udílení výkonnostních bodů

Východiskem pro BIBB bylo nařízení týkající se dalšího vzdělávání v IT. To popisuje všeobecně platné pracovní procesy relevantní pro určitý profil ve formě zkušebních požadavků. Tak je jasně stanoveno, co uchazeč musí umět a vědět, aby se mohl stát „profesionálem“ (operativním nebo strategickým), popř. aby vůbec složil zkoušku. U zkoušky se různými metodami ověřují kvalifikace a kompetence v rámci situačních úkolů a aplikovaných případů vždy tematicky spojených do tří různých částí zkoušky. Při tvorbě vhodných nástrojů pro ekvivalenční zkoušku jde o to, aby se profesní kvalifikace a kompetence hodnotily na základě podrobných výpovědí o

- průměrných nákladech a metodách nabytí;
- úrovni kvalifikací a kompetencí;
- přidělování odpovídajících výkonnostních bodů.

Mělo by se přitom vycházet z modelů vysokoškolských kreditů ECTS a rámce kreditů Bádenska-Württemberska, aby se rozptýlila obava z nepřímého poklesu úrovně vysokoškolských standardů.

Nástroje pro udílení bodů na úrovni operativních profesionálů mají tři hlavní body:

- **Standardní učební a pracovní výsledek.** Popisuje, co osoba musí vědět nebo čemu musí rozumět, aby získala

jeden bod, nebo jaké kvalifikace/kompetence musí mít pro vykonávání určité činnosti.

- **Učební a pracovní doba.** Odhadnutá doba, kterou osoba v průměru potřebuje, aby získala definovanou kvalifikaci/kompetenci (vyjádřeno v hodinách, hodina = 60 min.). Zahrnuje všechny aktivity, které vedou k získání znalostí, dovedností a schopností, jako jsou běžné vyučovací hodiny, prezentace, týmové diskuse, doba v praxi/procesu, e-learning/samostatně řízené učení, zkoušky.

- **Úroveň.** Popisuje operativní kontext, v němž se kompetence mají uplatňovat, a vyjadřuje stupeň požadavků a jejich komplexnost a míru nutné zodpovědnosti/samostatnosti při vykonávání činnosti. Rozlišují se čtyři úrovně.

Výhled

BIBB nejdříve hodnotil výlučně úroveň operativních profesionálů. To však ke zjištění ekvivalence s bakalářským absolutoriem nestačí. Základní a relevantní kvalifikace a kompetence pro operativního profesionála IT se získávají již na úrovni odborného pracovníka a specialisty. Mají se rovněž hodnotit a zohledňovat na základě předložených nástrojů. V souvislosti s tím je třeba provést hodnocení kvalifikací IT získaných na vysoké škole (učební výsledky). Jen tak se zajistí autentická ekvivalenční zkouška a vzájemná započitatelnost. Tato zkouška by měla být zavedena ve společných projektech hospodářské sféry s vysokou školou.

Ukáže-li se, že kvalifikace a kompetence získané mimo vysokou školu odpovídají požadavkům studijního oboru, i když jen zčásti, je započítávání k vybranému studijnímu oboru z ekonomických důvodů smysluplné nejen pro jednotlivce. Navíc může vést k op-

timalizaci způsobů vzdělávání v obou vzdělávacích oblastech i k efektivní organizaci systému celoživotního učení. Přispěje i k rostoucímu významu dalšího odborného vzdělávání, jehož úroveň zjevně nezaostává za požadavky vysokých škol. Vysoké školy zase mohou prostřednictvím zjišťování ekvivalencí své profily zdokonalovat a dále se rozvíjet podle potřeb trhu práce.

Nástroje, které BIBB zvolil ke zjišťování výkonnostních bodů, skýtají možnost zavést výkonnostní body na rozhraní mezi systémy odborného a vysokoškolského vzdělávání. Zavedený a kvalitativně zaměřený systém výkonnostních bodů pak přispěje k prostupnosti mezi vzdělávacími oblastmi také vytvořením flexibilních přechodů. Předpokladem je, aby se nástroje po oboru IT vyzkoušely a ohodnotily i v jiných profesních oblastech.

Podarí-li se zavést systém výkonnostních bodů přesahující hranice národních vzdělávacích systémů,

- položí se základ pro most, přes který budou chodit ti, jejichž život provází učení,
- umožní se mobilita studujících a profesně vzdělaných uvnitř a mezi hospodářskými odvětvími,
- dosáhne se vzájemné čitelnosti kvalifikací a kompetencí získaných v jednotlivých státech EU a v neposlední řadě se bude moci doložit stále fiktivní srovnatelnost a ekvivalence (rovnocennost) kvalifikací a kompetencí v oblasti odborného a vysokoškolského vzdělávání.

Pramen: Mucke, Kerstin: Förderung der Durchlässigkeit zwischen beruflicher und hochschulischer Bildung. Anerkennung von Qualifikationen und Kompetenzen. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2004, č. 6, s. 11-16.

Budoucí perspektivy profesní přípravy

Komise Spolku a zemí pro plánování vzdělávání a podporu výzkumu se zabývala budoucími perspektivami duálního systému v Německu. Ve své zprávě „Aktuální oblasti jednání k optimalizaci systému odborného vzdělávání“ vyzývá k otevření profesní přípravy všem absolventům všeobecně vzdělávacích škol. Podnětem ke zprávě je iniciativa spolkové vlády, která reaguje na pokles počtu učňů v duálním systému.

Hlavním požadavkem zprávy je zlepšení prostupnosti mezi klasickým duálním vzděláváním a celodenním školním vzděláváním. Další vývoj zákona o odborném vzdělávání (BBiG) proto musí počítat s vytvořením vytárané (vyvážené) sítě vzdělávání v celodenních školách poskytujících profesní přípravu a v duálním systému. Realizace příslušných opatření však nemá vyvolat změnu systému a vést k nahrazení duálního

systému jako ústředního prvku profesní přípravy v Německu, nýbrž má probíhat jako subsidiární proces, který je otevřený vůči zpětné vazbě na daná opatření při opětovném posilování duálního systému.

Základní požadavky jsou:

- Profesní příprava poskytovaná ve škole by měla být uznána jako rovnocenná organizační forma profesní přípravy.

- Duální profesní příprava a profesní příprava v celodenních školách by se měly propojit.
- Je třeba posílit prostupnost uvnitř dílčích systémů profesní přípravy.
- Absolventi přípravy na vzdělávání a předprofesní přípravy musejí mít možnost pokračovat ve vzdělávání s profesní kvalifikací.
- Absolventi celodenních škol, které poskytují profesní kvalifikaci, musejí získat přístup na trh práce.
- Je třeba podporovat rozšiřování celodenních odborných škol.

Pramen: Wirtschaft und Berufserziehung, 2004, č.12, s. 4.

Budoucnost duálního systému v Německu

Navzdory současným problémům na trhu učebních míst odborníci sázejí i v budoucnu na životaschopnost duálního systému profesní přípravy. Jsou mnohem více než v roce 1997 přesvědčeni o tom, že spojení práce a učení je správná cesta k poskytování profesní kvalifikace mladým lidem, která bude mít uplatnění v budoucnu. To je výsledek průzkumu Spolkového ústavu pro odborné vzdělávání (BIBB), který zjišťoval názory odborníků na vývoj profesní přípravy do roku 2020.

Vybrané výsledky dotazování:

- Odhad, že se duální systém profesní přípravy bude do roku 2020 omezovat na oblast řemesel, udalo v roce 2004 30 % dotázaných, v roce 1997 to bylo ještě 37 %.
- Oproti tomu značně roste přesvědčení, že podnikové vzdělávání a podnikové další vzdělávání bude v roce 2020 otevírat stejné kariérní možnosti jako ostatní vzdělávání. Tuto pozici v současné době zastává 63 % dotázaných odborníků oproti pouhým 45 % v roce 1997.
- Rozhodujícím podkladem pro tuto optimistickou prognózu je hodnocení učební udržitelnosti budoucí práce. 63 % (1997: 47 %) vychází z toho, že v roce 2020 vzejdou bezprostřední impulsy k rozšíření kompetencí ze samotné organizace práce.
- To souvisí se stoupajícím počtem odborníků, kteří předpovídají, že se v roce 2020 bude nadále stírat hranice mezi prací a učením. (2004: 55 %; 1997: 44 %).
- Také se zvýšil podíl těch, kteří prognózují, že se v budoucnu budou certifikovat kvalifikace osvojené informálně v pracovním procesu stejně jako ty naučené systematicky. (2004: 75 %), 1997: 66 %).
- Avšak okruh těch, kteří se obávají větší ztráty významu formálních kvalifikací, se v žádném případě nezvětšil. V roce 2004 jich bylo 38 %, stejně jako v roce 1997.
- Největší nárůst se projevil u otázky, zda se odborných absolutorii dá v budoucnu dosáhnout také mezinárodně. 83 % (1997: 60 %) odborníků z odborného vzdělávání počítá s tím, že v roce 2020 bude existovat

systém kreditních bodů ve smyslu vzájemného uznávání kvalifikací.

Průzkum navazuje na projekt „*Bildungs-Delphi*“ tehdejšího Spolkového ministerstva školství, vědy, výzkumu a technologie, který byl realizován v roce 1997. Odborníci ze vzdělávání byli poprvé obsírně dotazováni na názory týkající se budoucí existence systému profesní přípravy. Zatímco první průzkum nezahrnoval pouze oblast profesní přípravy, nýbrž také všeobecné vzdělávání a oblast vysokého školství, opakovaný průzkum z jara 2004 se omezil na jedenáct aspektů systému profesní přípravy. Přitom šlo především o vývoj, který byl v roce 1997 odborníky hodnocen sice jako žádoucí, ale nikoli příliš pravděpodobný.

S aktuálním průzkumem Spolkový ústav odborného vzdělávání zahajuje „*Expertenmonitor Odborné vzdělávání*“ („*Expertenmonitor Berufliche Bildung*“), který bude pravidelně vyžadovat, aby odborníci z oblasti vzdělávání posuzovali aktuální vývoj a problémy v otázkách týkajících se politiky vzdělávání a odborného vzdělávání. V současné době se vytváří dotazovací systém on-line, který je pro to speciálně určen. Tvorba „*Expertenního monitoru Odborné vzdělávání*“ probíhá ve Spolkovém ústavu odborného vzdělávání v úzké spolupráci s projektem „*Komunikační a informační systém Odborné vzdělávání*“ (KIBB) a je v něm zapojeno 1200 expertů.

Prameny:

Duales Berufsbildungssystem hat auch in Zukunft Bestand. Wirtschaft und Berufserziehung, 2004, č. 12, s. 22.
<http://www.bibb.de/de/13154.htm>

Co nového v časopisech

<p>Céreq Bref</p> <p>Dupray, Arnaud Les mobilités en début de vie professionnelle. Externes ou internes aux effets très différents. [<i>Mobilita na začátku profesního života. Externí nebo interní s velmi různými účinky.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 216, s. 1-4, 3 tab.</p> <p>V době, kdy se mladí lidé poprvé stabilizují v zaměstnání na začátku své profesní dráhy, jsou mobilnější než celková aktivní populace. Téměř třetina z nich změní v průběhu čtvrtého či pátého roku aktivního života podnik. Kromě toho je čtvrtina z nich mobilní uvnitř podniku, tzn. mění pracovní činnost, profesi nebo dosáhne zvýšení platu u stejného zaměstnavatele. Interní nebo externí druh mobility nepředstavuje pro mladé lidi alternativní strategii v kariérním postupu. Na začátku pracovního života se týká odlišných skupin mladých lidí. Navíc v době, kdy mladí lidé v interní mobilitě dosahují po pěti letech od opuštění vzdělávacího systému lepších platových podmínek, je externí mobilita spíše strategií nápravy špatného začleňování do světa práce.</p>	<p>Veneau, Patrick – Maillard, Dominique – Sulzer, Emmanuel 30 ans d'homologation des titres. Un mode de certification à l'image des diplômes. [<i>30 let homologace titulů. Forma certifikátu v podobě diplomu.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 218, s. 1-4.</p> <p>Procedura homologace, která usiluje o udělování úředního uznání titulů a diplomů, existuje od roku 1972. Procedura i Technická komise pro homologaci titulů a diplomů technického vzdělávání (CTH) pověřená jejím prováděním, vznikla na základě zákona o poradenství o odborném vzdělávání. Politický kontext v té době zdůrazňoval potřebu permanentního vzdělávání. V průběhu prvních 10 let svého působení se CTH inspirovala hlavně logikou diplomu, zatímco tituly, které jí byly předkládány, se týkaly dospělých. V důsledku toho CTH vytvořila kritéria, která jsou relevantní logice zaměstnání. Zároveň se nabídka titulů modifikovala tak, aby se tituly přiblížily diplomům národního vzdělávání. Nomenklatura úrovně profesní přípravy má v rozvoji homologace hlavní roli.</p>
<p>Roche, Pierre Lutte contre l'illettrisme. Une expérimentation dans le monde du travail. [<i>Boj proti negramotnosti. Experimentování ve světě práce.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 221, s. 1-4.</p> <p>Psát, číst a počítat jsou nezbytnosti pro působení ve světě práce. Všichni činitelé v podnicích jsou si toho vědomi. Přesto málo z nich zahájí akce zaměřené na opětné naučení těmto základním znalostem, bezpochyby kvůli mnoha obtížím, které by se mohly objevit. Článek informuje o výsledcích analýzy provedených experimentů na tomto poli, které mluví pro podniknutí takových akcí. Přináší také výčet konkrétních dopadů učení jak pro podnik, tak pro jednotlivce, které svědčí o tom, že vynaložené úsilí nepřijde nazmar.</p>	<p>Dupray, Arnaud – Moullet, Stéphanie Les salaires des hommes et des femmes. Des progressions particulièrement inégales en début de vie active. [<i>Platy mužů a žen. Zvláště nerovný postup na začátku aktivního života.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 219, s. 1-4.</p> <p>V prvních letech aktivního života postupuje zvyšování platů žen zaměstnaných na plný úvazek v soukromém sektoru pomaleji než je tomu u mužů. Celkově nepostupují ženy po stejných profesních drahách jako muži. Mnohem méně často mění podnik, protože se ukazuje, že externí mobilita, která je pro muže nejvýnosnější cestou, se může pro ně ukázat jako riziková. S počtem odpracovaných let a profesní praxí se výše platů žen začne vyvíjet příznivěji, nikdy se však nevyrovná počáteční zpoždění.</p>
<p>Giret, Jean-François De la thèse à l'emploi. Les débuts professionnels des jeunes titulaires d'un doctorat. [<i>Od obhajoby disertační práce k zaměstnání. Profesní začátky mladých držitelů doktorátů.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 220, s. 1-4.</p> <p>Minimálně 8leté studium po maturitě (<i>baccalauréat</i>) se ukončuje doktorátem. Studium nejvyšší úrovně, však přesto neposkytuje ochranu před potížemi na trhu práce. Absolventi z roku 2001, trpí tak jako ostatní poklesem hospodářské konjunktury. Vyhledky v soukromém sektoru jsou zvláště slabé. Mladí doktoři směřují většinou do veřejného sektoru a zejména do vysokého školství a do výzkumu. Většina z nich zahajuje profesní dráhu vstupem do nejistého (<i>précaire</i>) zaměstnání a tato nejistota u některých přetrvává po první tři roky aktivního života.</p>	<p>Arrighi, Jean-Jacques – Brochier, Damien 1995-2003, l'apprentissage aspiré par le haut. [<i>1995-2003, učňovství usilující o výšiny.</i>] Céreq Bref, 2005, č. 217, s. 1-4, 2 tab., 2 grafy.</p> <p>Po dlouhém nerovnoměrném vývoji zaznamenalo učňovství v letech 1995-2003 skutečný nárůst z 290 000 na 360 000 učňů. V tomto období se učňovství podstatně změnilo hlavně ve vzdělávání na vyšší úrovni a v nových oborech a jen málo v tradiční oblasti: osvědčení profesní způsobilosti (CAP) a vysvědčení o odborném vzdělání (BEP). Rozvoj má vliv na řídicí orgány a geografické rozložení učňovství. Otázkou je, zda umožní dosáhnout cílů stanovených orgány veřejné moci při zajišťování vyváženého vývoje na různých úrovních profesní přípravy, ve všech regionech a v různých formách učňovství.</p>

Nové knihy v knihovně

Bird, Drayton: **Jak psát obchodní dopisy s nabídkou.** 1. vyd. Brno, Computer Press 2004. 272 s. Název originálu: How to write sales letters that sell.

ISBN 80-251-0373-0

Sg. 25722

At už je váš cíl jakýkoli, v každém případě se snažíte vybudovat most mezi osobou, jíž píšete – vaším potenciálním zákazníkem – a výrobkem nebo službou, které prodáváte. Co k tomu potřebujete? Za prvé musíte věnovat dostatek času analýze toho, co je zvláštní na vašem výrobku či službě, a za druhé, co je zvláštní na lidech, jimž je prodáváte.

Kraus, Jiří – Hoffmannová, Jana: **Písemnosti v našem životě.** 2., upr. vyd. Praha, Fortuna 2005. 159 s.

ISBN 80-7168-920-3

Sg. 25723

Na hranici mezi oblastí zdvořilosti a pravopisu stojí ... problematika psaní velkých písmen u osobních a přivlastňovacích zájmen 2. osoby Ty, Vy, Tvůj, Váš apod. ... Užítí velkého nebo malého písmena je výhradně záležitostí volby pisatele, je podmíněno tím, zdali pisatel zdvořilý vztah k adresátovi vyjádřit chce, nebo nechce. ... V korespondenci oficiální a zdvořilé – a sem by měly patřit všechny obchodní písemnosti – píšeme u zájmen 2. osoby zásadně písmeno velké. S malými písmeny pak píšeme tato zájmena v dopisech určených blízkým přátelům, dětem apod., tj. v korespondenci neformální.

Mužik, Jaroslav: **Androdidaktika.** 2., přeprac. vyd. Praha, ASPI 2004. 146 s. ISBN 80-7357-045-9

Sg. 25727

Horizontální kvalifikace jsou schopnosti, které umožňují rozlišovat vlastní obzor, horizont, tj. takové schopnosti, které nám umožňují samostatně si opatřovat informace. Patří k nim schopnost pracovat samostatně v knihovně, informačním středisku, používat nezbytné příručky atd. ... Faktory získávání (vintage faktory) jsou schopnosti, které pomáhají překonávat rozpory vyplývající z velkých rozdílů mezi vlastními vědomostmi, případně mezi vlastními vědomostmi a vědomostmi jiných, tedy také mezi generacemi.

Příprava na přijímací zkoušky. Jdu na střední školu 2006. Praha, Scio 2005. 46 s.

Sg. 25728

Vaše dítě musí mít nějaký pozitivní důvod, proč se učit. Vždy je důležitá pochvala. Nejlepší je, když samo touží dostat se na vybranou střední školu. Výborná je i radost z pokroků – zde hodně pomůže pravidelné sledování stavu. A v nejhorším pomohou i drobné odměny.

Sartori, Giovanni: **Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci.** Esej o multietnické společnosti. 1. vyd. Praha, Dokořán 2005. 134 s. ISBN 80-7363-022-2

Sg. 25731

... trh práce [se] radikálně mění. Třetí svět, který dotírá na evropské brány, však dodává pracovní sílu uzpůsobenou pro minulé časy, nikoli pro ty budoucí. A ve srovnání s minulostí též dodává sílu podřadnější. Většina imigrantů, již vybudovali „americký národ“, tvořili Evropané, kteří měli určitou pracovní morálku, nebo přinejmenším vůli a pracovní nasazení. Nová

imigrace přicházející z Latinské Ameriky do Spojených států a z Afriky a středozezemních oblastí do Evropy naopak většinou pochází z pohodlnějších kultur či kultur preferujících „pomalou práci“ a není (až na individuální výjimky) achievement orientated.

Komárek, Stanislav: **Leprosárium.** 1. vyd. Brno, Petrov 2005. 320 s. ISBN 80-7227-229-2

Sg. 25732

Jedním z největších problémů se jeví kombinace přebujelého sociálního státu s demografickým propadem. Není třeba vůbec toužit po tom, aby obyvatelstvo Evropy rostlo a bytnělo. Bohatě by stačilo, aby se udržovalo na stále stejné výši. Porodnost však téměř ve všech státech permanentně klesá ... Zatím se situace řeší tak, že se budoucí pracovní síly dovážejí z méně vyvinutých zemí, teď už často mimo Evropu, nezřídka má celý proces povahu „vzobávání“ zvláště atraktivních jedinců, třeba počítačových odborníků.

Trends and skill needs in tourism. [Trendy a potřeba kvalifikací v turismu.] Olga Strietska-Ilina, Manfred Tessaring (eds). Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 139 s. (Cedefop Panorama series. Sv. 115) ISBN 92-896-0415-8

Sg. 25739

Identifikace obecných trendů a potřeb kvalifikací v turismu v Evropské unii a mimo ni • Nové kvalifikace a nová povolání v turismu • Přenos výsledků výzkumu do politiky a praxe.

Coles, Mike – Oates, Tim: **European reference levels for education and training: promoting credit transfer and mutual trust.** Study commissioned to the Qualifications and Curriculum Authority, England. [Evropské referenční úrovně pro vzdělávání a profesní přípravu: podporování přenosu kreditů a vzájemné důvěry. Studie zadaná Úřadu pro kvalifikace a kurikulum, Anglie.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 126 s. (Cedefop Panorama series. Sv. 109)

ISBN 92-896-0406-9

Sg. 25740

Výzkum a evropský kontext • Pochopení zón vzájemné důvěry (ZMT) • Rámce kvalifikací • Vytváření nového meta-rámce úrovně kvalifikací v Evropě • Zavádění referenčních úrovní • Další úvahy pro odbornou pracovní skupinu (TWG). Národní rámce kvalifikací použité ve studii: Austrálie, Nový Zéland, Irsko, Skotsko, Jižní Afrika.

Cuddy, Natalia – Leney, Tom: **Vocational education and training in the United Kingdom.** Short description. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 80 s. (Cedefop Panorama series. Sv. 111) ISBN 92-896-0413-1

Sg. 25741

Celkový politický kontext • Politický vývoj • Institucionální rámec • Počáteční odborné vzdělávání a příprava • Další profesní příprava pro dospělé • Vzdělávání učitelů a instruktorů • Rozvoj dovedností a kompetencí • Validace učení: uznávání a

mobilita • Poradenství • Finanční investice do lidských zdrojů
• Evropská a mezinárodní dimenze.

Svozilová, Naďa – Prouzová, Hana – Jirsová, Anna: **Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení**. 1. vyd. Praha, Academia 2005. 579 s.

ISBN 80-200-1310-5

Sg. 25742

orat ned. něco; něčím: Za vsí oral sedlák s koněm lán pole. – Dnes už oře me jen traktory.

zmínit dok. publ. něco, někoho4; že: Některé důvody jsme již zmínili výše. A to recenze ani nezminila Brno, kde se hraje například úspěšná inscenace West Side Story. Zmíňme alespoň dirigenta Jiřího Bělohávků a jeho Pražskou komorní filharmonii. – Nakonec ještě zmíním, že vliv na dabéřskou češtinu může mít i intonace jazyka originálu.

Barabási, Albert-László: **V pavučině sítí**. 1. vyd. Praha, Paseka 2005. 274 s. (Fénix ; Sv. 13). Název originálu: Linked.

ISBN 80-7185-751-3

Sg. 25743

Třebaže je na webu miliarda dokumentů, to, že jsou devatenáct kroků od sebe, naznačuje, že webem lze snadno proplouvat. Je velký a přece malý. Malý svět skrývající se ve webu je však trochu zavádějící. Jistě, pokud mezi dokumenty existuje cesta, pak je většinou krátká, ale ve skutečnosti se nedají všechny stránky navzájem spojit. Když začneme z libovolné stránky, dosáhneme jen asi k 24 % všech dokumentů. Zbytek je pro nás neviditelný, při surfování se k němu nedostaneme.

Learning for Work, Citizenship and Sustainability. UNESCO International Expert Meeting, Bonn, Germany 25-28 October 2004. Final report. [Učení pro práci, občanství a udržitelnost. Mezinárodní schůzka expertů UNESCO, Bonn, Německo, 25.-28. října 2004. Závěrečná zpráva.] Bonn, UNESCO-UNEVOC 2005. 145 s.

ISBN 3-00-016621-1

Sg. 25744

Zprávy o činnosti tří pracovních skupin. A: Učení pro rozvoj dovedností; B: Přejít do světa práce; C: Odborné a profesní vzdělávání a příprava pro udržitelný rozvoj.

Starý, Karel: **Autoevaluace školy**. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2005. 20 s. Sg. 25745

Vzdělávací program založený na kompetencích poskytuje příležitost soustředit se víc na to, aby se žáci učili souvislostem a nikoli izolovaným faktům, aby učivo chápali a nejen memorovali, aby zaujímalí zdravé postoje k dalšímu životu. Evaluace výsledků vzdělávacího programu musí hodnotit dosažení kompetencí žáky a nesmí se zaměřit pouze na jednu součást kompetence, kterou lze nejsnáze měřit – na znalosti. To by se mělo zásadním způsobem projevit v novém pojetí maturitní zkoušky.

Znovuobjevené knihy

Mason, A.Stuart: **Člověk a hormony**. 1. vyd. Praha, Panorama 1980. 251 s. (Pyramida) Sg. 23359

Řada výzkumů ... ukázala, že otlí lidé jsou mnohem méně aktivní než hubení. ... Otlé osoby většinou zastanou stejnou práci jako hubení lidé, jen mají práci lépe zorganizovanou. Hledá-li hubený člověk knížku, obyčejně vyskočí a běhá ve snaze vzpomenout si, kam ji vlastně založil. Otlá osoba bude nejprve přemýšlet, kam ji naposled položila a teprve pak pro ni rovnou půjde.

Bolzano, Bernard: **Vědosloví. Pokus o zevrubný a převážně nový výklad logiky se stálým zřetelem k dřívějším zpracovatelům** (Výbor). 1. vyd. Praha, Academia 1981. 471 s. (Filozofická knihovna) Sg. 23400

Kdo se mnou připouští existenci a pozoruhodnost takových představ, které jsem ... označil jako názory, nebude moci neuznat, že i představy, které nejsou názory, ani názor neobsahují, jsou natolik význačné, že zasluhují zvláštní pojmenování. Nazývám je tedy pojmy, protože jsem toho mínění, že se od té doby, co se pojmy a názory začaly stavět proti sobě, užívá i tohoto slova ve velmi podobném významu, který se velmi podobá tomu, jež mu dávám. Tak například představa 'něco' je pro mne pouhým pojmem; neboť tato představa není názorem, protože nemá jeden, nýbrž nekonečně mnoho předmětů.

Zajímavé internetové adresy

Dictionary.com nabízí možnost překladu jednodušších slovních spojení z některých jazyků do jiných. Například anglickou větu **I am very busy** překladač převede do francouzštiny: **Je suis très occupé**; do němčiny: **Ich bin sehr beschäftigt**; do portugalštiny: **Eu sou muito ocupado**; do řečtiny: **Είμαι πολύ πολυάσχολος** a do čínštiny: **我是非常繁忙的**. Ověření správnosti překladu je však někdy těžké.

<http://dictionary.reference.com/translate/text.html>

Vejska.cz nabízí užitečné informace studentům i těm, kdo o studiu na vysoké škole teprve uvažují. <http://www.vejska.cz/>

Podobné informace najdete také na webu **Kam po maturitě**. <http://www.kampomaturite.cz>